

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi pol, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XV.

V Ljubljani 1. grudna 1862.

List 34.

Cvetka v vezilni venec

sv. Franciška Ksaverijana.

Rajska zvezda ti, Francišek sveti!

Milo dansi se ozri na nas.

Glej nas zbrane tu ti hvalo peti,

Naših tud poslušaj prošinj glas:

Svet' Francišek, slavni ti svetnik,

Bod' pri Bogu naš pripomočnik.

Slavna Španija ti dom je bila,

Si v Ksaverskem gradu se rodil;

Staršev bogoljubnost te zbudila,

Da le dobrega si se učil.

Kazal zgodaj že Francišek si,

Da tvoj duh za nauk ves gori.

Šola te pariška kmal sprejela,

Komaj štel si osemnajst še let;

Med naj boljše te učence štela,

Že protil napuh je te prevzel;

Svet' Ignaci pa te podučil:

„Vse zgubi, kdor dušo pogubi.“

Jezusov'ga reda zdaj se lotiš,

V njem želiš razširjat' Božjo čast;

Med nevernike se clo napotiš,

Da malikov bi razdjal oblast.

Indija, Japanska kmal spozna,

V tebi svojega aposteljna.

Peš prehodiš mesta in deržave,

Iz ljubezni Božje zlo terpiš;

Da sadil bi nauk vere prave,

Se težav do smerti ne bojiš.

Radostno postavljaš sveti križ,

Daš vodiš v svitli paradiz.

V daljno Kino clo serce te žene,

Evangelij tamkej oznan'vat';

Rešit duše revne, še zgubljene,

Gladko pot v nebesa jim ravnat;

Al na meji Bog pokliče te

V sveti raj med svoje izveličane.

V sredi trum si zdaj, Francišek sveti,

K' jim prižgal si svete vere luč;

Prosi tud za nas, apostelj vneti!

Da vsi najdemo nebeški ključ.

Svet' Francišek! slavni ti svetnik,

Bod' pri Bogu naš pripomočnik!

Rodoljub Podratitovski.

Proglas.

Leta 1863 bodo avstrijski Slovani, kakor Čehi, Moravci, Slovaki in Horvati obhajali tisočletni spomin apostoljskega delovanja sv. Cirila in Metoda. Tega leta bode tudi prva obletnica smerti našega v Bogu počivajočega nepozabljivega škofa Antona Martina Slomškega. Za slovesno obhajilo tega žalostnega spomina se je ustanovilo društvo pod predsedništvom

spodej podpisanega oskerbnika šmarske dekanije in farmeštra na Ponikvi, kjer so bili rojeni rajni slavni škof, katero namenjava od 26. septembra do 4. oktobra 1863 obhajati slovesen spomin po naslednjem načertu:

1. Bode se skerbelo, da se do tistega dne izdelata marmorna ploša s prikladnim napisom, ktera se ima slovesno v steno rojstne hiše rajnega škofa na Slomu postaviti.

2. So ponikviški farmani pripravljene, v spomin svojega slavnega rojaka v farni cerkvi sv. Martina, v kateri so rajni mil. škof bili keršeni in birmani, s pomočjo prijateljev in častivcev rajnega škofa Antona Martina, nov oltar v čast slovanskima aposteljnomaa ss. Cirilu in Metodu postaviti, kateri bi se 27. septembra 1863 kot na den pogreščine rajnega škofa slovesno blagoslovil.

Rajni škof so za sv. Metodom narveč za kerščansko omiko štajerskih Slovencev storili, in so bili prvi škof (skoro tisuč let je tega trebalo!), kateri so vse štajerske Slovence znali z domačo besedo tolažiti, in v domači besedi podučevati. Veliko število štajerskih Slovencev blizo jezero let ni slišalo svojega višega pastirja kerščanske sv. vere v slovenskem jeziku oznanovati. Rajni škof Anton Martin so pa bili tudi prvi škof na slovenskem Štajeru za sv. Cirilom in Metodom, kateri so štajerskim Slovenem slovenske bukve spisovali.

Toda na lepši način ne vemo obhajati obletnega hvaležnega spomina in zajedno tisočletnice svetih aposteljnov slovanskih, ko da v cerkvo rojstne njihove fare postavimo oltar svetih možev, ktera so rajni mil. škof tako priserčno častili, in pod nju varstvom utemeljili po vsih slovenskih dezelah leporvetečo bratovščino.

Ob zgorej omenjenem času se bodo v cerkvi sv. Martina obhajale cerkvene slovesnosti nalik misijonskim obhajilom s pridigovanjem in deljenjem ss. zakramentov.

Tako mislimo dvojno slovesnost ob enem nar vredniše in dostojniše opraviti Bogu v slavo, ss. Cirilu in Metodu v čast, rajnemu mil. škofu v hvaležen spomin, in slovenskemu ljudstvu v dušno korist.

Ponikva ni le samo za tega delj nar prikladniše mesto, ker je rojstni kraj slavnega rajnega škofa, temoč tudi zavoljo svoje velike in prostorne cerkve za sprejemanje romarjev, in zavoljo železnice, po kateri je prihod tudi od daljnih strani priležen.

Podpisani odbor bode v kratkem razposlal povabila vsm slavnim dekanijam lavanške škofije in tudi dekanijam drugih slovenskih škofij s prošnjo za dobrovoljne pomočke. Kar bo po stroških denara ostalo, ga bode društvo sporočilo al Vodnikovimatici, ali pa družbi sv. Mohorja s to pogodbo, da naj skerbi za vkupno izdavanje vsih Slomškovih spisov, in sicer

po tem-le redu: 1. Homiletične, liturgične in katehitične spise; 2. moralne pripovedi in življenjopise; 3. pesmi in basni; 4. slovniške in historične sestavke^{*)}.

Na Ponkvi, v god sv. Martina 1862.

Janez Keše,
dekan in farnešter na Ponkvi,
predsednik.

Davorin Terstenjak,
farnešter šentjurski,
tajnik.

Beseda

v slavni spomin na slovstvene zasluge pokojnega kneza in škofa Lavantinskega

Antona Martina Slomškega.

(Govoril gosp. Francišk Kosar, špiritval v Marburškem semenišu, o shodu Marburške čitavnice 26. oktobra 1862.)

(Konec.)

Ta gorečnost za blagor škofije jih je vredne storila, da so bili l. 1844 za korarja stoljne cerkve v šent-Andrej poklicani, in bilo jim je nadzorništvo čez ljudske šole cele škofije izročeno. Gotovo je, da ni bilo v celi škofii moža, kateri bi bil za to službo bolj sposoben, kakor pokojni knez. Vsaj so naj bolje poznali vse rane našega šolstva in imeli nezmerno ljubezen do mladine. Res da so le dve leti v tej službi poslovali, ali vender se mora reči, da pri vsih zadržkih in ovirah, s kterimi so se mogli vojskovati, je bil ta čas za šole naše nadepolna juterna zarija boljši prihodnosti. Prijazni opomini in lepi nauki za razne predmete šolskega učenja za katehete in učitelje so se poverstoma nasledovali. Priporočali so, kar naj več so mogli, slovenske nedeljske šole, pa tudi kaplane nagovarjali, da bi ob četertkih slovensko šolo imeti blagovolili, kar so tudi radi storili in še delajo do dnešnega dne. Prizadevali so si, razširiti in povzdigniti med mladino veselo petje svetih, pa tudi drugih poštenih pesem v cerkvi in doma. V te namen so naročili učiteljem, jim zberko pesem in napevov poslati, v njih farah navadnih, da bi se naj boljše gradivo odbralo in natisniti dalo, in tudi to delo so, pa se le kakor škof doveršili. Spisali so za šolarje dvojne molitvine bukvice, v kterih so vse za šolarje potrebne molitvice, pesmice in verske nauke, ktere je na pamet vediti treba, v prijetni venec povezali; enim se pravi: „Angel molitve“, drugim: „Sveto opravilo za šolarje“ 1846. Že takrat so živo spoznali, kako potrebno bi bilo Slovincem slovstveno društvo v izdavanje bukev, za izobraženje slovenskega ljudstva potrebnih, in so vložili do takratne Ljubljanske gubernije prošnjo za dovoljenje z natančnim načertom namena tega društva in pomočkov, s kterimi se ima doseči.

Ali kar bi nihče ne bil pričakoval, se je zgodilo. V tem ko je bilo avstrijskim Nemcem že zdavnej enako društvo pod imenom: „Mechitaristen Verein“ dovoljeno, je bilo društvo z enakim namenom Slovincem odročeno^{**)}, in sicer od rečeno možu, kterega edino ime je bilo poroštvo dovolj za postavno obnašanje društva. Akoravno je moglo tako določanje serce, ki si je bilo čistih namenov svesto, močno boleti, vender možu tako krepkega značaja, kakor so bili pokojni knez, pogum ni upadel. Pošten in kersansk ro-

do ljub ne gleda na to, kako se njegove dela tolmačijo in kakšni nameni se jim podtikujejo, temoč on poslušá edino glas svojega znotranjega prepričanja in dela nevtreuden za to, kar pred Bogom in svojo vestjo za dobro in pravično, za časni in večni blagor svojega naroda potrebno spozná. In tako so storili tudi pokojni knez. Žaljivo odrečenje zaželenega društva so ponizno in tiho prenesli, ne ene same besedice zastran tega nismo kedaj slišali iz Njih ust, ali sklenili so, ravno tisti namen, če tudi nepopolnoma, po drugi poti doseči. Izmislili so si krasno osnovo letnika za Slovence, v kterem bi pisatelji plode svojih vednost in poskušinj zastran cerkvene in domače izreje naroda priobčevati zamogli, in ker jim ni bilo dovoljeno celih kosov podajati Slovincem, so jim hotli podajati vsaj male drobtinice, in so zato te letnik „Drobtinice“ imenovali. Na den sv. Miklavža 1845 so osnovo in povabilo za Drobtinice spisali, in z novim letom 1846 so prišle prve Drobtinice na svet, kterim je pridjano tudi ono zanimivo povabilo. Bile so povsod z veseljem sprejete in v celo kratkem času do poslednjega iztisa prodane. — Še male dogodnice iz te dobe, za naš predmet zanimive, ne morem zamolčati. V jeseni leta 1845 smo slovenski bogoslovci v Celovškem semenišu osnovali med seboj malo slovensko čitavnico, ktere vodstvo je bilo meni izročeno. Pripeti se, da pridejo šolski nadzornik Slomšek ravno tisti čas v Celovec. Veliko željo sem imel, jih prositi, da bi se tudi v našo čitavnico vpisali, ali ker jih še osebno nisem poznal, tudi nisem serca imel, se jim približati. Tode tačasni stoljni kaplan, č. g. Matija Majer, me navdušuje in sam pred nje peljá. Z velikim veseljem vzamejo polo, berejo povabilo in načert s pohvalo, se že podpisanim udom milostno pripišejo, in v kratkem vse svoje izdane knjige čitavnici v dar pošljejo. Čitavnica naša pa je prejela s tem podpisom častito veljavo tudi pri tistih, ki so jo od začetka le s pisanim očesom gledali.

Po takem izvrstnem poslovanji in trudenji za izrejo mladine in blagor škofije, kdo bi se čudil, da so knez in škof Francišk Ks. Kutnar tako močno želeli, možu tolike modrosti in gorečnosti Celjsko opatijo izročiti, da bi bili v sredi škofije njih desno oko in njih desna roka. Željo škofovo so spoštovali pokojni Anton Martin kakor povelje Božje, in so to službo morebiti še zato toliko rajši prevzeli, ker so zamogli upanje imeti, za dostojno izobraženje šolskih pripravnikov še kaj več storiti. Ali človek obrača. Bog pa oberne! V Celji za Antona Martina stajé ni bilo; za viši poklic jih je bil Bog odločil. Mož, v raznih duhovskih službah tako izvrstno izurjen in skušen, kateri je v svojem velikodušnem sercu nosil ves slovenski narod, in kterega ime so tudi Slovenci v svojem sercu nosili, je bil vreden, povzdignjen in postavljen biti na svečnik škofije, ter postati Slovincem luč, voditelj in bramba. In tako se je tudi zgodilo. Mesca aprila 1846 so Celjsko opatijo prevzeli, ali že konca maja tistega leta so bili škof Lavantinski izvoljeni, da bi postali umerlega Kutnarja vredni naslednik.

Kakor daleč se sliši slovenska beseda, tako daleč se je razlegalo veselje zavolj novice, da so Anton Slomšek izvoljeni škof Lavantinski. Tako častitega sprehoda še Celjsko mesto ni vidilo, kakor tisti den, ko so Anton Martin slovo jemali. Od izbinih vrat do kolodvora je stala praznično oblečena in na dve strani razdeljena procesija, med katero so šli novo izvoljeni škof, spremljani od veliko duhovnov in mestnih in cesarskih vrád; dvanajst duhovnov jih je spremlilo celo do Solnograda, kjer so bili 5. julija v škofa posvečeni.

*) Živo bodi priporočeno vsim Slovincem, naj bi se v vsakem oziru poprijeli in vdeleževali, da se spolni ta osnova, s katero je toliko blazih namenov sklenjenih. Vr.

**) Erlaß des illyrischen k. k. Landespräsidiums vom 15. April 1845. Z. 434.

S krepko roko so v 46. letu svojega življenja prijeli za škofijsko veslo, za geslo si izvolili besede sv. Ignacija: *Omnia ad majorem Dei gloriam et animarum salutem* (vse v višji Božjo čast in duš zveličanje), in prepričani smo, da so pred Božjim sodnim stolom s sv. Pavlom zamogli reči: „*Cursum consummavi; lidem servavi*“: kar sem obljubil, sem z Božjo pomočjo dopolnil. Kdor meni, da so pokojni knez narodnost ljubili in spoštovali v posvetnem pomenu te besede, ta se moti in jih ni nikdar razumel. Njim je bila narodnost le dekla, ktera naj ponižno in pohlevno služi v višji namen: *Ad majorem Dei gloriam et animarum salutem*: v višji čast Božjo in duš zveličanje. To je mesto, na katero se mora vsak vstopiti, kdor hoče narodne dela Njihove prav presoditi in vredno ceniti. Tega so nam porok vse Njih knjige, vsi Njih sestavki po raznih časnikih priobčeni, tega so nam porok vsi Njih pastirski listi, posebno od viharnege leta 1848; tega so nam porok tudi govori, s kterimi so nas tolikokrat tukaj v čitavnici razveselili. In ravno ker Njih nasprotniki in sovražniki, zgolj publi liberalci po brezbožnem kopitu sedanjega veka, se zmožnosti nemajo, Njih škofovega gesla razumeti, ravno zato so vse Njih narodne dela krivo tolmačili, jim nevarne namene podtikali, in jih posebno poslednje leta tako gerdo ogovarjali in černili. Ali vse vmazane saje, s kterimi so hotli zvezdo slave Antonove otemniti, bo nepristrana presoditev v kratkem odpihala, in zvezda Njih slave se bo še le nad Njih grobom v vsi svoji lepoti prikazala, kakor je eden poprejšnjih ministrov, Njih odkritoserčen spošтовavec, preroško izgovoril: „Dela Slomškovce se bojo še le po njegovi smerti dostojno cenile“. Pred sodnim stolom svoje dobe niso našli pravice, ali prepričani smo, da jo našli bojo pred sodnim stolom zgodovine.

Po zgledu sv. apostola Pavla so si prizadevali vsim vse postati v duhu kersanstva in naroda. Ali že pri nastopu viši pastirske službe so z bistrim očesom previdili, da eden zadržek bo vsem blagim namenom protivno v bran stal, ktere so v časnih in večni blagor Slovencev izpeljati sklenili, in te zadržek je bil sedež Lavantinske škofije na kraji škofije in v nemški Lavantinski dolini na Koroškem. Dokler se sedež škofov na Slovensko ne prestavi, dokler se vsi štajerski Slovenci pod pastirsko palico enega slovenskega vladika ne zberejo, tako dolgo ni mogoče, da bi Lavantinska škofija lastno bogoslovsko semenišče zadobila, v kterem bi se odgojitev bogoslovcov potrebam sedanje dobe dostojno na narodni podlagi osnovala, tako dolgo ni upanja, da bi danica prosvete štajerskim Slovincem zasvetila. Pobožna ljubezen do naroda svojega je tedaj pokojnemu knezu misel in sklep vdihnila, se preseljevanja škofovske stolice iz koroške na slovensko štajersko zemljo vnovič lotiti, ki je bilo že večkrat in sicer v letih 1785, 1809, 1826 začeto, pa po nezgodi časov in v nemarnosti dotičnih oseb vselej nedoveršeno pušeno. Z veseljem so tedaj zaslišali večkrat, posebno l. 1848 ponovljeno prošnjo štajerskih Slovencev, zlasti iz sekovske škofije, za omenjeno preselitev. Ni tukaj kraj, obsirniši popisovati nedopovedljivih trudov in obilnih stroškov, ki jih je to delo pokojnega kneza stalo, dokler ni bilo l. 1859 srečno izpeljano; ali tega vender ne smemo zamolčati, da so za vtemelitev novega semenišča v Marburgu iz svojih pičlih dohodkov 20,000 gl. na oltar svojega kersanskega rodoljubja položili.

Ker je to, kar so kakor škof za slovensko slovnostvo storili, Vam vsem že boljše znano, naj povzamem le ob kratkem naj poglavitiše dela.

Vedoči, da zamore le tisti duhoven veselo in sadunosno v pastirski službi delati, kateri je narodno izobražen, njim je bila modra izreja bogoslovcev čez vse pri sercu. Vse moči so napeli, veliko sami žertvovali, da se je 4. bogoslovski razred l. 1850 v šent-Andrej prestavil. Navadno pobožno branje pri mizi in pri molitvi so ročno v slovenskem jeziku ukazali. Slovensko slovnico so več let sami razlagali, djansko podučevanje za spovednico in prižnico prav do smerti sami imeli, ter vadili bogoslovce v slovenskih zgledih. Pri vsih govorniških poskušnjah so sami pričujoči bili, ter so govorniku z očetovsko ljubeznijo povedali, kaj je hvale vredno, kaj pa poprave potrebno. Tudi naj slabši vreme jih tukaj v Marburgu zadržavati ni moglo, da bi k tem vajam prišli ne bili. Da bi se bogoslovci pred Njih očmi in pod Njih vodstvom tudi djansko vadili v oznanovanji besede Božje, so zapovedali, da so mogli bogoslovci IV. razreda v šent-Andreji domači družini, ki je bila večidel slovenska, v škofovski kapelici, tukaj v Marburgu pa v cerkvi sv. Alojzija, za slovensko družino po mestu, pridige in kersanske nauke imeti, ktere so v šent-Andreji vedno poslušati hodili, pa tudi tukaj še pogosto. Da bi si pa bogoslovci potrebno spretnost v bogoslovskih izrazih pridobili, so ukazali, da naj se jim katehetika slovensko razlaga, ktera po učitelju tega predmeta, preč. g. Rozmanu, slovensko izdelana, je bila v „Drobtinah“ l. 1855 natisnjena, in kaj radi so vidili, ko so lansko leto učitelj pastirne tudi te predmet, in še nekteri drugi učitelji tudi druge predmete po slovensko razlagati začeli.

Drugo, kar jim je toliko pri sercu bilo, so ljudske šole po deželi. Omenjene slovenske šole so močno podpirali, jih krepko branili zoper tiste gospode, kteri so hotli vse le po starem kopitu imeti; pa tudi vsakdennskih šol niso pozabili. Ko je leta 1848 ideja narodnosti Evropa pretresla in tudi šole prešinila, in jasno ko beli den svetu pokazala, kolika krivica se je Slovincem v šoli godila, je minister Tun z zupanjem izdelanje šolskih knjig Njih roki izročil. Spisali so sami mali slovenski katekizem, za druge bukve pa so načrt osnovali, ter delo med sposobne duhovne in učitelje razdelili. Naj več, se ve de, so tudi za te knjige sami pisali, in poslani spise vse sami prebirali in popravljali. Tako je prišlo na dan „Malo slovensko-nemško berilo“ l. 1853, „Veliko slovensko berilo“ l. 1855, „Ponovilo za nedeljske šole“ l. 1854, in da bi umeli učitelji te knjige dobro rabiti, so v Drobtinah l. 1861 posebno podučenje podali v sestavku: „Kratko vodilo za malo in veliko berilo. Blagim učiteljem dober svet.“ — l. 1853 so dali natisniti otrokom toliko ljubo knjižico: „Sola vesela lepega petja za pridno šolsko mladiko“, za ktero so bili že kakor šolski nadzornik gradivo nabirati začeli. Iz ravno tega gradiva so posnete tudi pesmi za pri žegnu z napevi, kakor so v Drobtinah l. 1861 natisnjene. In da bi se učitelji bolj spodbudovali za petje in sv. muziko, so l. 1852 darila iz lastnega premoženja na deset let razpisali, da naj prejme v vsaki dekanii tisti učitelj 5 gold., kteri se je po razsodbi šolskega ogleda v petji in muziki naj bolj izvrstnega skazal.

Tretjo neutrujeno skerb so obračali na Slovencev narodno in pobožno domačo izrejo. Zato so z veseljem pozdravili družbo sv. Mohorja, leta 1851 v Celovci vstanovljeno, ktera ima lepi namen, izdavat bukve za izobraženje prostega ljudstva primerne, ter so 500 gl. v njeno matico vložili. Oni so poskerbeli, da so se „Zgodbe sv. pisma star. in nov. zakona“ s podobami po dr. Šmidu v slovensko prestavile, ktere je ta družba na svitlo dala. — Pre-

skerbeli so tudi Slovincem novo izdavanje „Djanja svetnikov“ s podobami l. 1854, katero so s pomočjo krajskih in štajerskih rodoljubov izdelali. Kar je pa še več, vse rokopise so sami pregledali, celo natis sami popravljali, pri katerem delu, ki so ga večidel le ponoci zamogli opravljati, so si svoje poprej izverstne oči tako pokvarili, da so poslednje leta le še z očali, in še to le težavno brati in pisati zamogli. S posebno ljubeznijo pa so bili svojim „Drobtincam“ vdani, in akoravno so kakor škof vredništvo v druge roke izročili, so vendar do smerti njih duša in poglobitveni pisatelj ostali. Naj več in naj izverstnejših sestavkov je iz Njih peresa; posebno pa so se mojstra skazali, kar zadeva duhovsko pastirstvo, življenjopise pokojnih rodoljubov, in šolo.

Kakor za „Drobtinice“ so goreli pokojni vladika tudi za dobre, ljudstvu koristne časopise. Podpirali so jih, kakor so zamogli, in duhovnom dokajkrat naročali, da naj dobre časnike širijo, slabe pa zatirajo. Zmed vsih jim je bila „Danica“ naj bolj ljuba in draga; pogosto so z veliko pohvalo od nje govorili, ker se tako hrabro poganja za narodnost, pa še hrabrejši za kersansko vero in pobožnost. Ganljivo pa je bilo, ko so pri poslednjih duh. vajah na Slatini, malo dni pred smertjo, rekli, da želijo, naj bi bila v vsaki fari naše škofije vsaj ena „Danica“, in ako nihče ne premore je naročiti, naj se naroči na Njih stroške. Več lepih sestavkov so tudi za „Danico“ spisali, in vsako leto o godu sv. Cirila in Metoda stanje in napredovanje te bratovsine Slovincem naznanili *).

Pa vse to jim še ni bilo zadosti. Kakor dobremu očetu jim je bilo naj slajši tolažilo, s svojimi duh. otroci se prav po očetovsko razgovarjati; in ker jim to ustmeno mogoče ni bilo, so se sredstva pastirskih listov posluževali. Njih pastirska beseda je imela čez serca ne kar domačih vernikov, ampak Slovencev sploh čudovito moč; poslušali so jo zares kakor besedo poslanca Božjega. Že Njih prvi pastirski list je bil kakor iskra nebeška, ki je vse slovenske serca presilno razveselila, ogrela in nadušila, in Njih pastirski listi v viharnem letu 1848 so bili duhovnom in ljudstvu naj gotovši vodilo, da ni zašlo v politiške in cerkvene zmote. Menim, da bi se vsem Slovincem močno vstreglo, ako bi se vsi pastirski listi pokojnega vladika zbrali in v posebni knjigi izdali. Ta knjiga bi bila naj častniši spominek na grobu Njihovem, bi Njih duha in nauke naj stalniši ohranila v sercu duhovnov in vernih Slovencev, bi pa tudi Njih nasprotnikom, ako še le kolikaj dobre volje imajo, priložnost dala, se Njih resničnega in navdušenega avstrijskega patriotizma prepričati. Ooljubim Vam pripomoči, da ta knjiga izide.

Vendar Njih kersansko rodoljubje se ni dalo omejiti tesnim mejam slovenskim; Njih široko serce je objemalo z enako ljubeznijo vse Slovane, katoliške kakor nekatoliške. Zato je cerkvena rana nesrečnega razkolništva Njih bogoljubno serce čez vse bolela; in da bi si njo polajšali, so sklenli, novo bratovsino pobožne molitve pod obrambo s. slovenskih apostolov Cirila in Metoda med Slovani vpeljati. Pri duh. vajah l. 1851 v Brežcah so

hotli to braterno duhovnom slovesno oznaniti. Ali huda bolezen, prvi vzrok Njih prerane smerti, jih je na poti napadla in v Celji na posteljo položila. Tedaj so le pismeno povabilo poslali k duhovnim vajam, ki nas je tako navdušilo, da smo se mende vsi pričujoči ročno podpisali. S kolikim veseljem je bila ta bratovšina, ne kar po slovanskih, ampak tudi po nemških škofijah sprejeta, in koliko zlahnega sadu povračanja razkolnikov v naročje naše cerkve je že obrodila, posebno od kar je l. 1852 v Rimu cerkveno poterjenje dobila, je „Danica“ od leta do leta naznanjala. Kdo bi dvomil, da bi zedinjenje Slovanov v veri tudi mnogo pospešilo vzajemnost, zložnost in povzdigo slovanskega slovstva?

Toliko in še veliko več so delali in se trudili pokojni knez vladika za slovensko slovstvo, za narod in sv. cerkvo. Ni preteklo leto, da bi se ne bili Slovinci novih plodov Njih pobožnega rodoljubja veselili. Bili so v resnici zvezda, na katero je cela Slovenija s počesenjem gledala, bili so v resnici vodja Slovencev, na katerega glas so z veselo vdanostjo poslušali. Zato so nam tekle srečno in veselo in hitro blagonosne šestnajstere leta Njih višega pastirstva, — oj, in le prehitro so nam pretekle! Ali žetva na polji, od Božje previdnosti Njim odločenem, je dozorela, in zato je ukazal Gospod žetve nebeškim ženjem, da naj zlato klasovje požanjejo in bogate snope shranijo v žitnice nebeške. In če pri katerem mozu sedanje dobe, se smejo gotovo pri grobu pokojnega kneza veselo zapeti besede psalma Davidovega: „Euntes ibant et flebant, mittentes semina sua, venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos.“ Ko so na setvo šli, so jokali in v solzah in mnogih britkostih sejali svoje seme: ali zdaj ko so dolino solz zapustili, so z veseljem šli v nebeško domačijo, in angeli so veselo pevaje za njimi nesli bogate snope njih žetve. Naj tedaj počivajo v miru, katerega so si obilno zaslužili, in naj veselo vživajo večno krono svojih del, ktere vse in edino storjene so bile: Ad majorem Dei gloriam et animarum salutem: vse v povisanje časti Božje in duš zveličanje.

Mi pa v duhu še enkrat Njih grobno gomilo obstopimo, si na Njih grobu še enkrat roko podamo in pri slavnem imenu Antona Martina Slomška še enkrat obljubo ponovimo, da hočemo biti in ostati zvesti sini svoje domovine in rodoljubi goreči, — da hočemo zvesto hoditi po stezi, katero so nam oni odkazali, — neutrudeno delati za pravi blagor naroda, — se ne ustrašiti nobenih sovražnikov naše narodnosti, — se ne ukloniti nobenim zadržkom in nasprotkom, bodi si od desne ali od leve. Naše geslo naj bodo besede, ktere so nam pokojni knez, ko so poslednjokrat v slatinskem zboru svojih duhovnov, govorili in kakor oporoka svojega rodoljubja zapustili: „Bodimo vselej nepremagljivi katoličani — zvesti Avstrijani — in Slovani.“ Da — slovenski rodoljubi smo in na veke ostanemo, — ali vse in vselej le v duhu kersanstva.

Z odpustki oblagodarjeni altarji.

(Altaria privilegiata.)

Po več cerkvah se nahajajo z odpustki prevideni altarji, altaria privilegiata. Morebiti bomo ustregli marsikteremu bravcu Žgod. Danice, ako posnamemo sledeče iz „Salzburger Kirchenblatt“-a in povemo, kaj je „altare privilegiatum.“ „Altare privilegiatum“ je tisti altar, s katerim so sv. Oče papež po posebni milosti popolnoma odpustek sklenili. Ta odpustek se

*) Omenimo le poglavitnih: L. 1849: St. 2. Lepo petje, lepo serce. St. 11. Povaba Slovencev v družbo sv. križa. — L. 1850: St. 11. Sedem naglavnih grehov naših sol. — L. 1853: St. 13. Razglasilo neomadeževanega spočetja preciste D. Marije v Lav. škofiji. — L. 1855: St. 19. Družba sv. detinstva Jezusovega. — L. 1856: St. 49. Oponba bratovsine sv. detinstva Jez. — In vsako leto dopis zastran bratovsine sv. Cirila in Metoda.

zamore le vernim mertvim v prid obrniti in se dobi, ako se za nje pri tem altarji bere sv. maša, tako da je tista duša, za katero se mašuje, po zasluženji Jezusa Kristusa, prečiste Device Marije in družih svetnikov rešena terpljenja v vicah.

Pri tem je naslednje pomniti treba: Mašnik si mora dušo ali duše, za katere mašuje, in katerim misli v prid obrniti dar sv. maše, določiti. Sv. maša se mora darovati za tisto dušo ali tiste duše, katerim hoče odpustek v prid obrniti, ker odpustek se dobi in v prid oberne samo, ako se mašuje pri privilegiranem altarji za dušo ali duše, katerim je odpustek namenjen. Kadar to dan pripusti (in semiduplicibus etc.) se mora brati črna maša (de requiem). Kadar pa tega dan ali praznik ne pripusti, mora se brati maša tistega dneva, da se le sad sv. maše in odpustek oberne duši ali dušam v vicah.

Vernih duš dan so vsi altarji z odpustki oblagodarjeni ali privilegirani. Enako tudi med 40urno molitvijo v cerkvah, v katerih se kadarkoli med letom obhaja. Vendar se ne sme maševati v črnem oblačilu, dokler je izpostavljeno sv. Rešnje Telo.

V eni in tisti cerkvi sme samo en privilegiran altar biti. Ako se pa v njej prav veliko sv. maš na dan bere, se jih privoli izjemoma tudi več.

Nekteri altarji so privilegirani za zmeraj, nekteri pa le za sedem let. Za take se mora pred minulim sedmim letom ponovljenja prositi.

Na privilegiranih altarjih je po navadi napis: Altare privilegiatum. Vendar tak napis ni bistveno potreben.

Odpustki ne nehajo, ako se altar tudi popravi, prenovi ali popolnoma nov naredi, če tudi iz čisto druge snovine ali materije, ali če se tudi kam drugam v cerkvi postavi, da ostane le njegovo poprejšnje ime. Postavim: V Sorici je bil nekdanj stranski altar žalostne Matere Božje privilegiran. Tistega so bili pred več leti poderli in shranili v farovž pod streho. Na njegovo mesto so postavili družega, ime je pa ostalo se zmeraj nekdanje, torej je imenovani altar še zdaj privilegiran.

Ako bi pa bil kak altar privilegiran zavolj starodavne mnogočešene podobe, odpustki nehajo, ko bi se podoba po ognji ali drugač vničila. Odpustki tudi nehajo, ko bi se cerkev razderla ali poderla, zadobé pa zopet svojo moč, ako se vnovič postavi cerkev na ravno tistem mestu.

Duhovni, ki mašuje pri privilegiranem altarji in odpustek oberne v prid kaki duši, zadobi popolnoma odpustek zavolj sv. Obhajila ravno tisti dan tudi sam zase ali za verne mertve.

Ker ne moremo vediti, ali je bila duša, za katero se je maševalo pri privilegiranem altarji, odpustka tudi deležna po vsej njegovi obilnosti, je prav in koristno, ako se za njo več sv. maš bere pri takem altarji. Lahko je pa tudi že tista duša rešena, zato smemo upati, da pa nakloni odpustek neskončno dobrotljivi Bog njenim sorodovinom ali znancom, zlasti ako sklene mašnik s prvim namenom tudi tega družega.

Nekteri duhovni imajo pravico privilegiranega altarja tudi sami zase za svojo osebo, za en dan ali več dni v tednu. Taki pa niso navezani na kak poseben altar, ampak mašujejo lahko pri katerem altarji, in v kateri cerkvi hočejo. Vselej zadobé in obernejo lahko popolnoma odpustek vernim dušam *). Drugi

pogoji veljajo ti, katere smo poprej omenili. Vender se pa ne sme zavolj tacih altarskih predprav, naj so osebne ali ne, po dekretu Klemen XIII. dne 19. mesca maja leta 1761 večji kakor na vadni dar (stipendium) tirjati za sv. mašo.

Ako pomislimo strašno terpljenje naših rajnih bratov in sester v vicah, je očitno, kako koristno da je, večkrat razložiti pobožnim vernim pomen tacih altarjev, kjer že obstoje, in njih veliko korist. Hvala vredno je pa tudi, ako poprosi samostojni duhovni pastir na dotičnem mestu za svojo cerkev za ta preimnitni zaklad. Če že kozarec merzle vode, podarjen iz ljubezni, ne bo ostal pozabljen, koliko bolj bodo rešene duše pred obličjem milostnega Očeta v nebesih prosile nebeskih darov svojemu dobrotniku, ki se trudi v tej solzni dolini za blagor še živih, pa v tem trudu tudi ne pozabi svojih rajnih ovčic.

A. Likar.

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Natis sv. pisma se koncu bliža; že so na versti bukve Makabejcov. — „Šmarnice Marije Device“ (tretji letnik L. J.) se ravno tiskajo s prav lepimi novimi čerkami pri g. Blazniku, in bodo kje v začetku sušca zanesljivo gotove. — Tudi upamo, da bode zvezčic novejših pesem za Šmarnice in družih do majnika na svitlim.

Z veliko zanesljivostjo se govori, da naslednik ranjčiga lavantinskega škofa Martina Slomšeka so prečastiti g. dr. Jakob Stepišnek, infulirani stoljni dekan v Marburgu.

Iz Ljubljane. „Glasonoša“ se noče nič prav zdeti, de so bile sestre, ki so jih dunajski „humanisti“ iz videmske bolnišnice iztirali, na Hervaškim od duhovstva posebno priljudno sprejemane, ter so jim celo vozove oskerbovali, ko so za novo bolnišnico milošnjo zbirale. „Glasonoša“ meni, naj bi enako domače reveže, ki jih tudi ne manjka, od vasi do vasi vozili, — in o ti priliki „Glasonoša“ spodobno pohvali verle može iz visokiga hervaškiga duhovstva, ki so imenitne reči storili za svoj lastni hervaški narod. Mi za svojo stran bi hervaškemu duhovstvu rajši srečo vošili, ako v „humanizmu“ presega une, ki radi o tem govorijo, kako bi kulturo na jutro razširjali, ter je usmiljeno in priljudno po kersanskim vodilo tudi do tuje revšine — bolje, če preobilno, kakor pa prepričlo. Naj povemo v pojasnilo humanisma pa še eno. Pariz ima nad 100.000 Nemcov in med njimi — kaj pa de — je tudi dosti revšine. Oo. jezuiti skerbijo ondi za nemško cerkev in šolo; usmiljene sestre sv. Karola Baromeja za revšino sploh, za brezslužbne posle itd. Oboji so silo silo zadolženi. Naš svitli cesar plačujejo letne obresti za cerkvene in šolske dolgove, pariški kardinal vikši škof Morlot pa za dolgove usmiljenih sester. De bi se iz tih dolgov izkopal, zbirajo po vladnim privoljenji nemške, usmiljene sestre za Nemce v Parizu tudi po Avstrii darove. Kako se jim pa godi pri tem, ne kaj prijetnim opravilo za ubogo človeštvo? Dvé tih bitij na kulturocvetnim nemškim Dunaji med svojimi rojaki še prenočevanja niste mogli dobiti in bili bi mogli ostati pod milim nebam, ako bi ji ne bila usmiljena oseba pod streho vzela, ki jima pa ni imela postelj dati, temuč ste mogli na stolih prenočiti. Zakaj in kako de se je njima tako godilo (če so bile gostiša prenapolnjene?), ne vemo, samo to vemo, de se je res zgodilo, ker ste same pravile. Pa tudi to vemo, de ste bile ravno ti osebi na Slovenskim z veliko priljudnostjo sprejemani in tudi po zmožnosti obilno obdarovani, de so duhovni in neduhovni ljudje tudi bolj olikaniga stanú nemškima tujkama veliko priljudnost skazovali. In za to jim ni in ne bodi žal; zakaj do tujcov se priljudno obnašati, je vselej znamenje kolikor tolike olikanosti ali „kulture“. De je pa prava in resnična kultura le tamkej, kjer cvete

*) V Rimu lahko dobi vsak duhoven, kateri prosí, pravico preoblasteniga ali privilegiranega altarja za svojo osebo, to je, ne na altar navezano; menimo pa, de to pravico tudi za altarje radi dajejo. Prosi se pa n. pr. za 2, 3, 4 dni itd. v tednu za to pravico (jus Altaris privilegiati ad personam). Vr.

živa vera, to ravno popisane dogodbe kažejo in spričujejo. Kaj pomaga komu, če je vsega „Schillerja“ prestudiral in vse romane prebral, če se pa do bližnjiga neolikano ali celo robato obnaša, kakor na pr. dva človeka iz stanů, ki ga oliko in postavnost posebno lepša, ki sta se pa zoper „humanizem“ in postavnost tako nemilo pregrešila, da sta ravno imenovanima sestrama na železnici z Dunaja nalaš in presérno tobak puhaje dim dervila v obličje! De se je pa to godilo iz žaničevanja do redovniškiga stanů, je očitno; naj bi bili sestri posvetnici, gotovo bi polizanih besed in merdarih ne bilo ne konca ne kraja. „Olikani človek se olikaniga obnaša do vsih ljudi in stanov.“ Te resnice ne more noben človek ovreči.

Iz Selške doline. Ljuba „Danica!“ ker nam vedno o kaki cerkveni slovesnosti semtertje po Slovenskim nanzanuješ, mi ne boš za zlo vzela, ako ti povém, da smo tudi v naši podružnici sv. Florijana v selški fari imeli sv. Elizabete dan blagoslovljenje noviga stranskiga altarja. Blagoslovlili so ga v. č. g. loški dekan pričó dveh duhovnov te okolice, in so peto sv. mašo imeli, med katero so prav ginjeno in po domače povedali, kaj in koliko da so delali naši predniki za Božjo čast in cerkveno lepoto, in kako se je pred enim leti sveta vera in Božja služba v nemar púsala. Zdaj pa, kakor so sami rekli, se zopet naraša in množi. Rekli so tudi, da jih grozno veseli, ako vidijo, da se semtertje v njih okolici, kaka sveta reč v prid Matere katoliške cerkve zgodi ali doverši, ter takimu djanju veselo na pomoč prihitijo. Altarček, ki ga je domači podobar Marka Peternel zmalal in naredil, kaže sv. Elizabeto, ki starimu ubožčiku darove deli; nad njo pa sv. Magdaleno prav pobožno in ginjeniga serca; na levi strani sv. Barbaro, in na desni sv. Polono, tako, da ima celi altarček prav lično in čedno podobo. Moram reči, da tudi v tej dolini se ljudje poganjajo po moči za Božjo čast in cerkveno lepoto.

V Celoveu piše „Priatelj“: „Razpisano darilo po 100 gold. se je prisodilo prelepi domači povesti: „Deteljica ali življenje trijeh kranjskih bratov francoskih soldatov,“ ki so jo spisali znani slovenski pisatelj gosp. J. Cigler, višnjagorski fajmošter.“

Od rogačke Slatine, 11. listop. „Kapucin božji sin;“ tako sploh naše ljudstvo govori, in imenovane menihe zares prav visoko čisla. Pa ne le prosto ljudstvo jih spoštuje, ampak tudi gospodje deželski in duhovski jih veliko cenijo. — To nam skazuje vsakoletni Porciunkeljni praznik, ob katerem vse vré v njihne cerkve, se vdeležit sv. odpustikov. Letošnje leto je v Celji bilo tisti dan nas do 40 duhovnov, drugega ljudstva pa ko listja in trave; tudi rajni škof Anton Martin so bili pričujoči. Enako tudi po drugih kapucinskih cerkvah ni manjkalo pobožnih romarjev duhovskega in deželskega stanů.

Ne lažem se, ako rečem, da sploh ljudstvo do klosterskih mašnikov še večje zaupanje ima, ko do nas navadnih. Tudi vidimo, da jih cerkev v velike časti povzdiguje, celo na škofovski sedež, kakor pripoveduje 45. list „Zagr. kat. lista“ že drugi primerljaj: „V Plovdinu v Macedoniji radi za uniju Bulgarah latinski biskup Kanova. Njegovi pomočnici sami su kapucini, kojemu redu i sam pripada, a jedan jediti je svetovni svećenik.“

Na Kranjskem in Štajerskem imajo oo. kapucini skorej po naj prijetnijih mestih svoje klostre, in kakor sem že omenil, vse jih spoštuje in visoko čisla. Pri vsem tem pa se vendar slovenski mladenči le redkoma njihovemu redu pridružujejo, toliko malo, da se je že bati, da tu ali tam bi utegnil kaki kloster celo nehati, ker duhovnih udov primanjkuje.

Po tem takem je pač potrebno, da si Slovenci prizadevamo, ta hvale in spoštovanja vredni stan, ki je že veliko dobrega v prid keršanske cerkve storil, in tudi našemu narodu slovenskemu mnogo koristil, v novo oživiti, in mu spo-

sobnih učencev in mladenčev zaup pridobivati; sej je zanje same naj veči sreča, kajti v tem stanu zamore človek veliko svetost in dušno srečo doseči. Ta stan je posebno za molitev, premišljevanje in pa za spoved vernikov. Mnogo mnogo posvetnih ljudi ima le malo časa moliti; ali ni pa vesela misel, če je samostan v mestu, da dobri očetje minih vsak dan molijo za celo občino, za nedolžne, za grešnike, za gospodarje in gospodinje in njih otroke itd. Samostan je biser za vsaki kraj; v njem so veliki zakladi vernikom. Zdravo! Š.

Razgled po keršanskim svetu.

Na Badenskim je po naj poslednjiši zedinbi med viškim škofam in vlado cerkveni prepir z vlado po nad desetletnim terpežu dokončan; le samo zakonsko in šolsko vprašanje se še mora rešiti.

V Gegenbach-u na Badenskim je baron Seldenek prestopil v katoliško Cerkev; v Boos-u pri Memingi pa se je hlapec Martin Kunz pokatoličil.

V Tabes-u na Francoskim je 5. listop. judovska deklica zaporedama štiri zakramente, sv. kerst, sv. birmo, sv. Resn. Telo in sv. zakon. Velika množica ljudstva je bila pri sv. opravitu. — Tudi v Mondovi na Rimskim je bila une dni judovska deklica keršena.

Razkolniški greški škof v Drinopolji je nekako posebno gorečnost za svojo vero skazal. Vidivši, de toliko njegovih podložnih prestopa v katoliško Cerkev, se razserdi, gre v katoliško cerkev neke vasi in začne z altarja na tla terbusati vse reči rimokatoliške Božje službe. Kmetje, viditi tako svetoskrunstvo, pozabijo na vse nekdanje spoštovanje, zgrabijo razgrajavniga gospoda, in mu enako z enacim povračujejo, stergajo z njega duhovske oblačila, jih z nogami taptajo in ga zraven tega še nabijejo. Raztepeni, kakoršen je, hiti nazaj v Drinopolje in razpreže tožbo, ktere določba se pričakuje.

Iz Rima pišejo v „Gegenw.“ de sv. Oče imajo posebno veliko spoštovanje do francoske cesarice Evgenije, ker je tako vdana rimskemu sedežu, in rekli so mende: „Ko bi mi živeli še v srednjim veku in bi ne bilo veliko starih in častitljivih šeg opuštenih, bil bi cesarici slovesno podelil naslov: „Besednica sv. Sedeža (Avocate du Saint-Siège).“

L'entente cordiale ali priserčna edinstnost med Francijo in Anglijo, pravi neki francosk dopisnik v Armonii, se bliža z naglimi koraki svojimuočitnimu razdjanju. V ameriškanskih in laških ter greških zadevah si niste nič kaj v komolce. Anglija bi bila rada to na Greškim, kar je Francija na Laškim, rada bi Grecijo anektirala k jonskim otokam, ki so pod njenim protektoratom, ali z družimi besedami: rada bi dala kraljeviča Alfreda Grecii kralja in s tem pridobila Grecijo v svoje roke. Zato je pustila iti poslance jonskih otokov v Atene, de naj se ti otoki z Grecijo sklenejo; zato se bo kraljevič Alfred neki v kratkim na otok Kero podal; zato se angleško zlato siplje po Grecii. De Napoleon k temu prijazno ne gleda, je jasno kakor beli dau. — Francosk list pa piše, de ste si obé vladi v nar lepši edinstoti, in de Francija serčno privoši Alfredu greški prestol.

Angleški kvaljevič je v Rimu med drugim obiskal tudi cerkev sv. Klemenca, v kateri se ravno zdaj izkopujejo starodavni spominki, ki so za cerkveno izročilo in za zgodovino cerkvene umetnosti silo imenitni. Zala podzemeljska cerkev, ki so jo ravno našli in jo sipe očiščujejo, je mladiga kraljeviča silno ginila; stermel je, ko je iz starih neutajljivih spominkov vidil, kako staro je česenje Matere Božje in svetnikov, nad čimur Anglikanci tako radi dvomijo. Zácuden je premišljeval te vidne znamja vere prvih stoletij. Kdo vé, kak sad še utegne iz tega dozoreti?

V srednji Ameriki v Panami je rovarstvo premagalo in eno prvih demokratiških nasilstev je pregnanje duhovnov in nun iz te čisto katoliške dežele. Med jokanjem ljudstva, zlasti žen, ki so redovnice spremljale, so se le-té v Limo napotile. Vse duhovstvo, ki se ni hotlo v to podati, de bi se svetna oblast v duhovske reči mešala, je zapustilo državo Panamo; le en sam duhoven je ostal. Cerkve so zaperte. Vse okrajine so se tiho podvergle samopoveljstvu ali diktaturi nekiga Mosqueros-a. Gotovo pa je, de taka huda skušnja bo le kratka, in trinogi bodo stermoglavljani, kakor nekaj lucifer. — Enako se bo godilo Juarez-u v Mexiki, ki ni zadovoljin s tem, de duhovstvo ropa, temuč mu še prepoveduje po duhovsko se oblačiti, kar se še pod Turkam ne godi. Višji duhovstvo, pravijo, že nič več nima, in nižji duhovni živijo le ob zadovoljnih darovih, ki jih dobivajo za maše, pri kerstih, poročevanjih, pokopih itd. — Ko bi trinogi kaj premogli, kdaj bi že katoliške Cerkve ne bilo pod solncem! Ali kaj de tudi Neroni, Kaliguli, Julijani morajo osramoteni pod zemljo.

Iz Tolona, pravi francoski dopisnik v „Armonio“, odhajajo ladije z velikim številam vojakov, pa se nič ne vé: kam in kod? „To ti mora biti kaj vrazjiga v zraku, ker od leta 1859 v tem zavetniku nikoli nisim vidil tolike halabuke,“ pravi neki list iz Tolona. Med tem takim pa Napoleon šeta in se kratkočasi po Kompienji, kakor bi nič ne bilo, in svojiga Cezara študira in piše. Ali tudi té zabave so čudne bave, kajti ravno tačas zopet govorijo o nekacih zakletvah zoper Napoleona, ki jih vlada sicer zanikava, ali ravno zato se nekterim še bolj rezne zdijo. Čez petdeset oseb, zavolj zakletja sumljivih, pravijo, je bilo zapertih. Če je v tih rečeh kaj resnice, se bo vidilo; čuda bi ne bilo, ker Napoleon se je jel poslednjo dobo rovarjem precej hudo kujati, zlasti so mu Lahóni čez mero greuki, ker jim noče Rima in papeža izdati, in v torinski zbornici se ravno zopet napenjajo, kako bi se dalo v Rim in Benetke priti.

Jabelka in lesnika.

— Znana reč je, de je greški kralj Oton mogel svoje kraljestvo zapustiti. Zakaj pa? „Union“ pravi, de parski kraljevič Oton, ko je bil sprejel ponudeno krono greško, si je kakor določin pogoj prihranil svobodo zastran svoje vere. In ko člen 40 helenske vstave tirja, de mora deželni vladar spoznavati greško nezedinjeno cerkev, vendar Oton ni nič storil, iz česar bi se moglo soditi, de se je podpisal ali zavezal za „odpadstvo“ ali „apostazijo“. — tudi za svoje naslednike ne. Večkrat je bilo vprašanje zastran naslednika predloženo, pa vselej je zaveza čl. 40 kralja zadrževala, jo rešiti in pod sramotivnim pogojem odpadstva določno naslednika si zaznamjati. Kdor koli pozná Grecijo in njeno zgodovino, vé, de eden nar živših vzrokov zoper kralja zbudovaniga sovraštva je bila njegova stanovitnost v katoliški veri. Ne da se misliti, kako nesterpljivi in prenapeti so razkolni greki zastran vere. Tako piše „Union“, in res ni davno, kar so se marsiktere prav žive sovražljivosti Grekov zoper katoličane slišale od ondod. — V novi knjižuri „Le Pape et le Czar“ (Papež in Car) njen pisavec M. Laurentie na vprašanje spreobrnjenca Gagarina: „Če bode Rusija katoliška?“ to le odgovarja: „Kar mene tiče, si ne prederzujem Božjih skrivnost preiskovati. Kar pa politiški gledavec sam zanesljivo zamore reči, je to, de Rusija mora katoliška biti, ako hoče nalogo velikiga naroda za današnji čas sprejeti...“ Tako modrovanje, kaj pa, de potuhnjenimu ruskimu „Den-u“ ne bo kaj po volji, ki se kosati zoper rimokatoličane in jezuite, kjer le more. Rekel pa nam je zdaj na Slovenskim biva-joči gosp. Fortunatov iz Petrograda, de drugi ruski čas-

niki katoličanstvu niso tako sovražni, kakor „Den.“ — Tatinstva, ropi, morije, prekanjene goljufije, samomori: od tacih strašnih reči časniki zmiraj več pripovedujejo. Novi časi hočejo ljudstva brez vere osrečevati! Čakajte malo!! — Take grozovitnosti so otroci nejevere, in tisti ki vero zatirajo, so njih očetje, posebno tudi časniki, ki govoré od strašnih samomorov kakor od igrač, ali pa jih celo zagovarjajo ali kakor kaj viteškiga hvalijo. Samomorivci so lškarjoti, pa je preč! To je njih čast; njih delež pa je po nauku sv. vere: večno pogubljenje. — „Presse“ se je undan v tri stolpce dolgim spisu repencila čez cerkveno vlado, čes, de so judje iz Velletra na Rimskim pregnani. Dopisnik iz Rima v „Gegenw.“ 15. u. m. je ubogo „Presse“ njenih britkost rešil, ker je dopovedal, de judje od ondod niso mogli pregnani biti, ker, v škofii Velletri nobeniga juda ni. — Enake moke bi utegnilo biti, kar je undan „Laibacherica“ z družimi časniki vred naznanovala, namreč: „Man entnimmt einer Korrespondenz der „Italia“ aus Neapel, dass nach einem dort herrschenden barbarischen Gebrauch die Leichen ungetaufter Neugeborner nicht auf dem Kirchhofe begraben, sondern in ein Kellergewölbe (!) unter der Kirche von St. Maria la Nuova geworfen(!?) wurden. Dort wurden sie von unermesslichen Schwärmen grosser Ratten aufgefressen (!!!), die sogar häufig mit Wuth über die Todtengräber herfallen. Die Stadtbehörde hat sich endlich zur Abschaffung dieses Gräuels veranlasst gesehen, und trotz der Protestation des Generalvikars und des Kardinals von Neapel auf dem grossen Kirchhofe von Poggio Reale einen besonderen Raum zur Aufnahme der ungetauften Kinder herrichten lassen. Ein hübsches Stückchen italienischer Kultur.“ — Mi pa pristavimo: „Ein hübsches Stückchen pseudoliberaler Leichtgläubigkeit und Verläumdungssucht.“ kadar se jim kaj na nos obesi, s čimur zamorejo katoliško Cerkev napasti. Imeni „kardinala“ in „generalvikarja.“ ki ste v tej novo-italski pravljici navedeni, ste nam priči, de je vsa dogodbica gerdo skažena in laznjivo popisana, zanesemo se namreč na take može, de imajo kakor cerkveni zastopniki veči spoštovanje do merličev — keršnih in nekeršenih — kakor pa sardinskimu trinostvu zapadna laži-liberalna „Stadtbehörde.“ Resnice v tem je le toliko, pravi „Volksfrd.“ de ondi in drugod na južnim Laškim se sploh merliči ne pokopujejo v zemljo, ampak se v zidane rake devajo (kakor je bila nekaj tudi pri nas navada), ter se s kamnam in apnam zazidajo. Razloček je tedaj samo ta, de rake za nekeršene otroke so bile poprej zunaj blagoslovljeniga pokopališa, zdaj jih je mestna gosposka v njega prestavila, k čimur pa sama od sebe ni oblasti imela, in cerkvena oblast je po pravici protestirala. Vprašanje je bilo tedaj samo za „blagoslovljen“ prostor, ne pa za „Gräuel“ o nepokopanih truplih in „grosse Ratten.“ kar ostane, kakor je bilo itd.“ To vse pa še le s to pogojo, če celo, silo neverjetno naznanilo ni izmislieno. — Pij IX. mende delajo pred velikim altarjem v cerkvi Marije Device Snežnice prosto stoječ altar ali konfesijo, pod katerim mislijo po svoji smerti počivati. Že davno imajo neki to milo in tolaživno misel, po težkih britkosti življenja počivati v naj imenitniši cerkvi Marije Device, kar se tudi prav dobro zлага z oznanovavcam neomadežaniga spočetja. — „Politiki“ pišejo iz Torina, de je stan na južnim Laškim silno žalostin; ni je sledi več od tergovstva in obhoda, vse pota in steze so nevarne, in zaupanje ljudstva, ne de bi se zboljšalo, se še le manjša, čezdalje bolj. Enako piše ta list, de zamerza Italijanov do Francozov je zmiraj veči, tako de v Torinu bukvarji že ne smejo več podobe Napoleona III. in francoskih generalov izpostavljati, de bi jih hitro z blatam ne umazali. — V Oujezdu na Moravskim je kmet France Křelář že 115 let star, vendar še tako terden, de tudi ložji dela na polji opravlja. Njegovih sinov eden ima 80, drugi 78 let, pa sta oba bolj oslab-

ljena kot njen oče. — Florentinec grof Guicciardini je prestopil k protestantom; tode roka Božja ga je terdo zadela. Huda vest ga je tako peklila, da se mu je um zmešal. V tem žalostnim stanu je prišel v Rim; ker je pa zmiraj imel dozdevke, da mu hočejo zavdati, ni hotel nič vžiti razun kruha in vode, in poslednjič je zbežal iz mesta in zlezal v neko samotno duplino, od koder so ga le z velikim trudom spravili v norišnico. Zmiraj prosi po duhovnu, da bi se spovedal. — Kadar pa protestantje prestopajo v katoliško Cerkev, ni nič slišati, da bi kateri britkosti obnorel, velikoveč pa se sliši od sladkiga pok oja, ki ga vživajo. Kje je tedaj resnica? — Garibaldi, sopihaje v Rim, si je svinčenko v nogo zasačil, kateri mu je še le zdaj zdravnik izlekel, in ni mogel nad papežem svojiga želca izliti; torej ga pa zdaj v pisnih izliva. V enim svojih pisem do delavske družbe v Asti pravi ta vkoženi lažnik, da je papeštvo nar večji sovražnik Italije. Ni ga prvo opominjanje spreobrnilo, ter družiga ojtrestjšiga čaka, ki muza nesljivo ne bo odšlo. To pismo je enačiga semena, kakor načela freimavrarskiga „Nationalverein-a“ na Nemškim, kateri masonskim beznicam ali ložam služi v spridovanje nemškiga ljudstva, kakor pravi „Armonia.“ Eden glavarjev je zdaj v kratkim dal na svitlo knjižuro z napisam: „Kdo je dedni sovražnik Nemčii?“ Na to vprašanje freimavrarski knjižuruh odgovarja, da ta sovražnik ne stoluje ta-stran Rene, ampak ob Tiberinih bregovih, in de je „rimsko papeštvo.“ Pač res, nar lepsi spričevanje za obsirno moč in oblast papeštva, da se ga freimavrarji tako deleč tamkej gori — celo v svojih mišjih luknjah bojé. — C. k. žandarmerijski major Robert Primšic, ki je t. u. m. v Trientu umerl, je bil posebin prijatelj ubogih. Neki dan je pripovedoval svojim prijatlam od posebno imenitne podobe, ki jo je v neki hiši v ulicah sv. Martina našel. Radovedni umetniki gredó z njim z veseljem, in pelje jih v neko revno stanovanje, kjer je bil boln mož z ženo in peterimi otroci v nar večji nadlogi. Naznanil pa je, da ta podoba se brez plačila ne more viditi, in tako je ubožna deržina dobila bogate darila od nepričakovanih obiskovavcov. — Londonski časnik „Tablet“ naznanuje, da so katoličani poslednje tedne kupili v Bostonu tri cerkve od protestantov, in na Angleškim dve cerkvi od metodistov. Take dogodbe kažeje, da katoličanstvo napredva med protestanti. Ločnije ali sekte terpé kak čas in razpadejo; katoliška Cerkev zasmehuje čas in nar bolj besne svoje sovražnike pravi „Armonia.“ Spričuje pa tudi dandanašnje obilno razširjanje sv. vere, da se sv. Cerkev ob svojim nar večim terpljenji vselej nar bolje počuti. — Precej za terdo naznanujejo, da se je sultan ali turški cesar zmešal. Armouia k temu pristavlja: „Upamo v Božjo previdnost, da iz obnorelosti turkove bo previdnost poprijela priložnost spregledati dati tolikim drugim norcem, ki ne spoznajo ne svojih korist, ne svojih dolžnost.“

Domače duhovne vaje,

svetó živeti in zveličano umreti.

(Dalje.)

Perva pot prav moliti po sv. Ignacii je podobna spraševanju vesti. Začne se z obudanjem hvaležnosti. V ta namen se spomni kake Božje dobrote. Velikost tiste dobrote se prevdarja po kakih besedah, ktere se izvolijo iz sv. pisma. Kako naj se ravna, bo pozneje razlagano. Potem pride spraševanje vesti samó; de ti pa ne bo nadležno, sprašuj svojo vest raznotero. Enkrat premisli poglavitne grehe, drugkrat moči svoje duše, zopet drugkrat desetere zapovedi, da boš spoznal nekaj, kaj de si, nekaj pa, kje je vir tvojih pogreškov in pomanjkljivost. Malo bi ti pomagalo, samo reči: Danes sim bil zopet ne-

poterpežljiv; preiskovati pa vzrok nepoterpežljivosti, če izvira iz napuha, iz lakomnosti, iz nevošljivosti, iz nagnjenja k jedi in pijači itd. — to veliko koristi, ker tako se bolesen s korenino vred omaja. — Sklep je obžalovanje ali skesanje. Tudi k temu ti utegnejo pomagati kake besede ali prilika iz sv. pisma, p. od zgubljeniga sina, od nerodovitniga drevesa, od leniga hlapca, od nespametnih devic itd.

Sad te perve poti molitve je očiševanje duše, in boljši spoved. Duša se očišuje, ker s pogostnim spraševanjem vesti se razodenejo zunanje priložnosti in znotranji studenci grehov. Kdor zmiraj le po tujim hodi, nikoli prav ne vé, kaj njegovi ljudje domá delajo; in duša, ki je zmiraj v razmišljenosti, kako bo dospela k popolnamosti? Izpraševanje vesti je enako ogledalu, v katerim človek svoje vsakdanje pomote zagleda, da naj jih popravi. Spoved pa bo zavolj pogostniga izpraševanja vesti lahka, določna in zavolj večkrat obudovaniga obžalovanja bolj zaslužna ali koristna; ko je pa brez tega nedoločna, z merzlim obžalovanjem in od mnogih tako suho opravljana, kakor bi svoje grehe z natisnjeniga lista brali. „Vsako noč bom umival svojo posteljo, in vsako noč s solzami močil svoje ležišče“, pravi David (Ps. 6. 7). O zarés zveličavne solze! ... Tu imaš tedaj tretji sad take perve molitve. Ako namreč vsak dan tako moliš, se ne boš v smertnim grehu spat ulegel. Blagor hlapcu, kteriga Gospod, ko pride, tako čuječiga najde.

Tako zamoreš moliti ali vsak dan, ali kadar se k spovedi pripravljáš, ali kadarkoli želiš duha spokornosti obuditi v svojim sercu. Kako naj se le-tá perva pot molitve opravlja, ti kaže zgled. De v prvo obudiš hvaležnost, ti služi n. pr. očenaš, njegovih sedem prošinj za sedem dni v tednu ti ravno toliko Božjih dobrot naznanja, namreč: vstvarjenje, izvoljenje ali poklicanje k keršanstvu, darovi natore, ohranjenje, sprava, obvarovanje pred nevarnimi skušnjavami, in oetje iz neštevilniga hudiga, ktero druge teži. Tvarina za izpraševanje so ti 1) misli, želje, besede; djanja; 2) 10 Božjih zapoved; 3) darovi natore in milosti, 4) 7 naglavnih grehov; 5) peteri počutki; 6) podoba Križaniga; s čigar življenjem svoje primerjaj; 7) tri besede, ki so zapopadek vsega človeškiga življenja: moliti, delati, terpeti. — Za obudovanje praviga obžalovanja zamorejo zopet služiti sedmere prošnje v očenašu, ki imajo v sebi različne nagibe k serčni bolečini ali kesanju.

Po ti šegi se zamore vest raznotero izpraševati in perva pot molitve se zamore na razne druge molitve obračati. To bo zlasti tistim dobro služilo, kateri iz kakorsniga koli vzroka niso zmožni po drugačni poti premišljevat, ali s priserčnostjo moliti.

Dobro se pa mora na to-le gledati, kar bo zdaj rečeno. Kdor želi po ti poti s pridam moliti, tacih spraševanj ne sme kar urno opravljati, kakor kako ustno molitev; temveč izvoli naj si vmerjeni čas, n. p. četert ure, da zamore vse besede počasi in z rezno prizadevo svojih dušnih moči prevdarjati. Ta čas naj razdeli v tri dele. V prvim naj si Božjo dobroto, ki si jo je odvolil, zbrano k sercu žene, da si hvaležnost obudi. V drugim naj se izpraša svojih pogreškov, njih števila in priložnost, da se bo samiga osramotil pred svojim Bogam. V tretjim naj globoko prevdarja nagibe k kesanju in serčni bolečini, da bo svoje grehe britko obžaloval ter v sebi obudil pravo ljubezen do pokore. Tako bo zanesljivo si obrodil tudi doželeni sad molitve. (Dalje nasl.)

Duhovske spremembe.

V lavantinski škofii. Č. g. Franc Trafenik je imenovan farmešter pri sv. Lenartu v Zabukovji; č. g. Gašper Lesjak pa lokalist v Sirjih.